

مروری بر مراودات تجاری عراق

تهیه، تنظیم و گردآوری: ساناز اصلاح

از میان ۱۹۱ کشور در رتبه ۱۲۱ ام و در میان کشورهای با توسعه انسانی متوسط (۰/۵۵۰ تا ۰/۶۹۹) قرار گرفته و این درحالی است که ایران که با شاخص ۰/۷۷۴ در رتبه ۷۶ و در میان کشورهای با توسعه انسانی بالا (۰/۷ تا ۰/۷۹۹) قرار دارد.

با توجه به داده‌های سایت تجارت جهانی میزان صادرات عراق در سال ۲۰۲۲ با ۴۸ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۲۱ از ۸۷/۴ میلیارد دلار به ۱۲۹/۸ میلیارد دلار رسیده است که این جهش ناشی از افزایش فروش نفت عراق در بازارهای جهانی می‌باشد. با این حال میزان واردات این کشور در سال ۲۰۲۲ با

مارس ۲۰۲۳، تراز تجاری ۱۵/۳۸ میلیارد دلار آمریکا می‌باشد. با وجود پایین‌تر بودن نرخ تورم عراق نسبت به ایران، چالش‌های موجود امنیت غذایی عراق با افزایش قیمت‌های جهانی کالاها تشدید شده و تولید داخلی مواد غذایی کمتر از تقاضای جمعیت رو به رشد این کشور بوده است. در حالیکه یارانه‌ها می‌توانند در کوتاه‌مدت به کاهش این تأثیرات کمک کند، دستیابی به امنیت غذایی مستلزم تلاش‌های هماهنگ برای بهبود تولید مواد غذایی داخلی و مدیریت کارآمدتر منابع موجود آب است. طبق آخرین گزارش توسعه ملل متحد، شاخص توسعه انسانی (HDI) کشور عراق ۰/۶۸۶ بوده و

*نمای کلی از وضعیت جغرافیایی، اقتصادی و جمعیتی عراق

عراق با نام رسمی جمهوری عراق یکی از کشورهای غرب آسیا است. این کشور در شمال با ترکیه، در شرق با ایران، در جنوب با کویت، عربستان سعودی و در غرب با اردن و سوریه همسایه است.

مساحت این کشور حدود ۴۳۷,۰۷۲ کیلومتر مربع با جمعیتی حدود ۴۵ میلیون نفر است. بغداد پایتخت و بزرگ‌ترین شهر عراق بوده و همچنین بعنوان مرکز اقتصادی، سیاسی و ارتباطاتی عراق شناخته می‌شود. با تولید ناخالص داخلی ۲۶۴ میلیارد دلار (در سال ۲۰۲۲)، محرک‌های اقتصادی عراق کشاورزی، خدمات و صنایع هستند. بالغ بر دو سوم اقتصاد عراق را درآمدهای نفتی تشکیل می‌دهد.

انتظار می‌رود که وضعیت اقتصادی کشور به تدریج پس از چندین سال جنگ داخلی بهبود یابد. با شکست گروه شبه نظامی داعش در سال ۲۰۱۷، کشور بر ارائه خدمات، ایجاد فرصت‌های شغلی و بازسازی زیرساخت‌ها متمرکز شده است. در حمایت از این دستور کار، بانک جهانی تاکنون میلیاردها دلار برای بازسازی پس از داعش سرمایه‌گذاری کرده است. نرخ تورم سالیانه عراق در سال ۲۰۲۲ برابر با ۳/۴۸ و طبق آخرین آمار مربوط به

آمار صادرات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک عراق در طول سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ (بر حسب هزار دلار آمریکا)

کد تعرفه	محصول	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
۵۰	ابریشم				۵	۳
۵۱	پشم	۸۶۳	۱۱۱۷	۵۰۰	۳۳۵	۲۶۰
۵۲	پنبه	۲	۶۶	۱	۱۵۸۰	۱
۵۳	کتان					
۵۴	رشته‌های سینتتیک یا مصنوعی	۱۴۵	۳۶۵	۲۳۴۹	۱۰۰۸	۶۸
۵۵	الیاف سینتتیک یا مصنوعی غیربکسره	۱	۶۵	۷۲	۲۴۱	۶
۵۶	آوات نمد و منسوجات بی بافت	۴	۵		۳۳۸	۹
۵۷	فرش و یا سایر کفپوش‌های نساجی	۲۵۳	۳۱۵	۱۳۸	۷۶۳	۳۸۹
۵۸	پارچه‌های تار و پودباف مخصوص	۵	۵	۲	۲۰۳۲	۱
۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته اتدوده و ...	۲	۱۶	۲۰	۱۱	۳
۶۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب باف		۲۶۰	۱	۲۰۶۰	۸
۶۱	لیاس یا متفرعات لیاس کشیاف یا قلاب باف	۸۰	۳۱۶	۱۰۵	۳۷۸	۳۷۴
۶۲	لیاس و متفرعات لیاس غیر کشیاف و قلاب باف	۱۶۴	۲۰۹	۱۹۰	۶۳۹	۳۵۰
۶۳	سایر الیسه	۱۴۹	۲۱۷	۷۱۹	۱۰۳۰	۷۳۲
	مجموع صادرات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک	۱۶۶۳	۲۹۵۹	۴۱۰۲	۱۰۴۱۸	۲۲۰۱

آمار واردات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک عراق در طول سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ (بر حسب هزار دلار آمریکا)

کد تعرفه	محصول	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
۵۰	ابریشم	۲,۱۹۶	۲,۸۹۴	۹,۹۸۷	۴,۸۱۸	۲,۷۱۸
۵۱	پشم	۴,۱۸۵	۷۸۸	۵۶۱	۱,۰۰۹	۱,۴۰۲
۵۲	پنبه	۷,۷۶۷	۱۱,۷۴۶	۳۵,۵۳۰	۵۰,۱۱۸	۵۰,۲۲۲
۵۳	کتان	۱,۲۲۲	۱,۵۳۵	۱,۰۹۴	۱,۲۹۱	۷۲۴
۵۴	رشته‌های سینتتیک یا مصنوعی	۱۹۵,۰۲۳	۱۷۰,۵۸۷	۱۸۶,۱۹۷	۲۲۳,۲۹۰	۱۷۴,۰۲۷
۵۵	الیاف سینتتیک یا مصنوعی غیربکسره	۱۸۸,۳۳۹	۱۵۲,۸۹۷	۱۶۴,۰۲۸	۱۷۵,۷۹۹	۱۵۱,۹۲۳
۵۶	آوات نمد و منسوجات بی بافت	۲۹,۳۹۳	۳۶,۴۵۵	۵۶,۶۶۲	۵۷,۹۲۲	۵۷,۷۴۲
۵۷	فرش و یا سایر کفپوش‌های نساجی	۳۷۲,۶۳۱	۳۴۰,۶۷۹	۳۰۸,۵۷۲	۳۸۹,۵۸۴	۳۹۱,۶۵۰
۵۸	پارچه‌های تار و پودباف مخصوص	۴۲,۵۴۲	۵۲,۱۵۶	۵۷,۷۶۷	۶۹,۰۷۲	۷۰,۲۳۸
۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته اتدوده و ...	۳۳,۵۰۰	۲۸,۹۴۴	۲۸,۹۶۱	۳۹,۴۵۵	۳۰,۱۸۷
۶۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب باف	۸۳,۳۷۳	۱۰۱,۷۵۵	۱۳۰,۶۰۶	۱۴۸,۳۵۴	۱۴۲,۳۱۳
۶۱	لیاس یا متفرعات لیاس کشیاف یا قلاب باف	۱,۰۴۴,۱۵۲	۹۸۲,۸۹۳	۹۱۸,۲۸۹	۸۰۱,۷۷۳	۹۲۲,۰۳۳
۶۲	لیاس و متفرعات لیاس غیر کشیاف و قلاب باف	۵۸۹,۷۸۲	۵۹۳,۷۲۷	۵۷۶,۹۴۷	۵۷۶,۹۸۰	۶۲۲,۲۲۸
۶۳	سایر الیسه	۳۵۹,۵۷۵	۴۱۰,۰۱۷	۴۷۴,۱۶۲	۴۰۰,۸۰۰	۴۴۷,۹۱۰
	مجموع واردات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک	۲,۹۴۲,۶۸۰	۲,۸۸۷,۰۷۳	۲,۴۹۹,۳۶۳	۳,۰۴۰,۲۶۵	۲,۷۹۳,۶۵۸

دیگر منابع طبیعی عراق شامل فسفات و گوگرد است.

کشاورزی

بخش کشاورزی حدود ۷ درصد از تولید ناخالص داخلی عراق را تشکیل می‌دهد و ۲۱/۶ درصد از نیروی کار را به طور مستقیم یا غیرمستقیم به کار گرفته است. تنش های ناشی از درگیری های نظامی مانند جنگ ایران و عراق در سال های ۱۹۸۰-۱۹۸۸ و جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ به طور قابل توجهی بر بخش کشاورزی اثرگذار بوده است. امروزه بخش کشاورزی عراق به ویژه در زمینه های زراعت و استفاده از تکنیک های آبیاری مدرن شده که این امر منجر به افزایش تولیدات کشاورزی شده است. حدود ۴-۵ هکتار از اراضی عراق زیر کشت است. محصولات عمده تحت کشت عراق گندم و جو است. با این حال، سایر محصولات اصلی کشت شده شامل برنج، سبزیجات، مرکبات، نیشکر، پنبه و خرما می باشد. عراق یکی از بزرگ ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان خرما در جهان است.

خدمات

بخش خدمات حدود ۴۰/۶ درصد از تولید ناخالص داخلی عراق را تشکیل می‌دهد. این بخش دارای بیشترین نیروی کار در مقایسه با بسیاری از حوزه های دیگر اقتصاد است. خدمات ارائه شده شامل امور مالی، مخابرات، گردشگری، خرده فروشی، امنیت فردی، حمل و نقل و خدمات دولتی است. منابع مورد استفاده برای تأمین خدمات ارائه شده توسط صنعت نفت در عراق افزایش یافته است. به عنوان مثال، درآمدهای مرتبط با صنعت نفت، عمده خدمات دولتی از جمله خدمات حوزه بهداشت و آموزش و پرورش را تأمین مالی می کند. از اوایل دهه ۱۹۷۰، عراق ارائه مراقبت های بهداشتی رایگان و آموزش

اوایل سال ۲۰۲۳ به طور قابل توجهی تعدیل شده است. بودجه جدید به شدت انبساطی است و فاقد اصلاحات ساختاری است که عراق برای توسعه اقتصادی پویا و پایدار به آن نیاز دارد. چشم انداز اقتصادی همچنان در معرض خطرات قابل توجهی است که عمدتاً به دلیل چالش های ساختاری عمیق است. اجرای فوری اصلاحات بخش مالی و نوسازی ساختارهای حوزه بانکی، که در حال حاضر موانع عمده بر سر راه تنوع اقتصادی است، پیش شرط اصلی تقویت بخش خصوصی و ایجاد مشاغل ضروری است.

نفت

پس از عربستان سعودی، عراق دومین تولیدکننده بزرگ نفت خام در اوپک بحساب می آید. کشور عراق نقش مهمی در بازار بین المللی نفت ایفا می کند. این کشور دارای ذخایر ثابت شده نفتی حدود ۱۴۵ میلیارد بشکه است؛ که این میزان حدود ۱۷ درصد ذخایر نفتی خاور میانه و ۸ درصد ذخایر جهان را تشکیل می دهد. موفقیت بخش نفت برای اقتصاد عراق قابل توجه است؛ زیرا تولید و فروش نفت نزدیک به ۷۰ درصد از تولید ناخالص داخلی عراق و همچنین بیش از ۹۵ درصد از درآمدهای دولت را تشکیل می دهد. عراق یکی از اعضای مؤسس سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) است. عراق حدود ۲ میلیون بشکه نفت در روز تولید می کند که حدود ۲/۵ درصد از کل عرضه جهانی نفت را تشکیل می دهد. غنی ترین مناطق نفتی عراق بصره، بغداد، بعاج و رمادی هستند. عراق ذخایر گاز قابل توجهی نیز دارد که معمولاً همراه با نفت استخراج می شوند. مقدار قابل توجهی از این منابع گازی دست نخورده باقی مانده، اما می توان آن را صادر یا برای تأمین یک منبع انرژی قابل توجه و پایدار برای تولید برق با هدف پیشبرد صنایع داخلی استفاده کرد. به غیر از هیدروکربن ها،

۱۶/۷ میلیارد دلار کاهش نسبت به سال ۲۰۲۱، به ۴۴/۸ میلیارد دلار رسیده است. جمعیت شهری عراق در سال ۲۰۲۲ برابر ۷۱/۳۵ درصد از کل جمعیت عراق بوده است. امید به زندگی ساکنان عراق ۷۰/۳۷۸ سال طبق برآورد سال ۲۰۲۱ بوده و ۵۸/۸۶ درصد از جمعیت عراق در گروه سنی ۱۵-۶۴ سال قرار دارند.

اقتصاد عراق

اقتصاد عراق بر پایه تولیدات نفتی بوده و صنایع شیمیایی، نساجی و چرم به ترتیب پس از نفت بزرگ ترین صنایع کشور عراق می باشند. بر اساس داده های بانک جهانی، تولید ناخالص داخلی عراق در سال ۲۰۲۲ با نرخ رشد ۸ درصد از ۲۰۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱ به ۲۶۴ میلیارد دلار در سال ۲ و با نرخ رشد ۳/۷ درصدی در سال ۲۰۲۳ نهایتاً به میزان ۲۶۷/۸ رسیده است. تغییرات سالیانه نرخ تورم عراق در سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ نیز در شکل ذیل نشان داده شده است. نرخ تورم نسبت به قیمت مصرف کننده عراق در سال ۲۰۲۲ با ۱۷/۴ درصد کاهش نسبت به سال ۲۰۲۱ از ۶/۰۴ به ۴/۹۹ درصد رسیده است. اقتصاد عراق پس از رکود شدید ناشی از پاندمی کرونا در سال ۲۰۲۰ به بهبود خود ادامه می دهد. این بهبود عمدتاً ناشی از بهبود وضعیت حوزه نفتی بوده که در راستای افزایش سهمیه تولید اوپک، بیش از ۱۲ درصد رشد کرده است. تولید ناخالص داخلی غیرنفتی نیز ۸/۴ درصد رشد کرده که با حمایت از توسعه شدید حوزه های غیرنفتی، خدمات و کشاورزی میسر گردیده است. تورم قیمت مصرف کننده در اوایل سال ۲۰۲۳ افزایش یافته که ناشی از کاهش ارزش دینار عراق در بازارهای جهانی بود. ترازهای مالی و حساب های خارجی از سود بادآورده نفت در سال ۲۰۲۲ منتفع شده، اما این روند در

ارزش واردات انواع پوشاک کشور عراق در ۵ سال اخیر بر حسب میلیون دلار آمریکا

۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	
۷۹۳	۸۰۱	۹۱۸	۹۸۲	۶۱- لباس و متفرعات لباس، کشباف یا قلاب باف
۶۲۳	۵۷۶	۵۷۶	۵۹۳	۶۲- لباس و متفرعات لباس، غیر کشباف یا غیر قلاب باف
۳۴۷	۴۰۰	۴۷۴	۴۱۰	۶۳- سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا؛ مجموعه‌ها؛ لباس و اشیای نسجی مستعمل؛

رایگان را تا سطح دانشگاه آغاز کرده است

صادرات عراق

طبق داده‌های سایت تجارت جهانی صادرات عراق در سال ۲۰۲۱ برابر با ۷۸۲ میلیارد دلار بوده است. بنا بر اطلاعات سایت جهانی <https://oec.world> بزرگ‌ترین اقلام صادراتی عراق در سال ۲۰۲۱ نفت خام (به ارزش ۷۲ میلیارد دلار)، نفت سفید (به ارزش ۵/۴۹ میلیارد دلار)، طلا (به ارزش ۲/۰۸ میلیارد دلار)، کک (به ارزش ۵۴۲ میلیون دلار) و نفت گاز (به ارزش ۱۵۷ میلیون دلار) بوده؛ که عمدتاً به هند (۲۳/۵ میلیارد دلار)، چین (۲۳/۳ میلیارد دلار)، یونان (۸۷ میلیارد دلار)، کره جنوبی (۴/۶۷ میلیارد دلار) و ایتالیا (۳/۹۷ میلیارد دلار) صادر شده است.

واردات عراق

بنا بر داده‌های بانک جهانی، واردات عراق در سال ۲۰۲۱ برابر ۵۰/۷ میلیارد دلار بوده که نسبت به سال ۲۰۲۰ حدود ۶/۵ درصد کاهش یافته است.

بیشترین واردات عراق در این سال، نفت سفید (۵/۵۴ میلیارد دلار)، تجهیزات پخش (۳/۱۱ میلیارد دلار)، ماشین‌آلات تجهیزات حمل و نقل (۲/۲۲ میلیارد دلار)، جواهرات (۲/۲۱ میلیارد دلار) و داروهای بسته بندی شده (۱/۰۹ میلیارد دلار) بودند که عمدتاً از امارات متحده عربی (۱۴/۳ میلیارد دلار)، ترکیه (۱۱/۱ میلیارد دلار)، چین (۱۰/۷ میلیارد دلار)، هند (۲/۰۳ میلیارد دلار) و آلمان (۱/۰۶ میلیارد دلار) به کشور

آمار کلی صنعت پوشاک عراق در سال ۲۰۲۳

درآمد صنعت پوشاک عراق	۷/۶۱ میلیارد دلار
نرخ رشد تخمینی تا سال ۲۰۲۴	۴/۱ درصد
نرخ رشد تخمینی تا سال ۲۰۲۷	۵/۶۲ درصد
بزرگترین بخش این بازار	پوشاک زنانه با ۳/۴۱ میلیارد دلار ارزش
درآمد به ازای هر فرد	۱۷۶ دلار
میزان پوشاک مصرفی به ازای هر نفر	۲۰/۶۸
مقایسه قیمت پوشاک بر حسب نوع	مردانه < زنانه < بچه‌گانه
مقایسه حجم پوشاک تولیدی بر حسب نوع	بچه‌گانه < زنانه < مردانه
مقایسه ارزش پوشاک بر حسب نوع	زنانه < بچه‌گانه < مردانه

آمار واردات کلیه اقلام صنایع نساجی و پوشاک کشور عراق از ایران طی سال ۱۴۰۱ (۲۰۲۲)

فصل	شرح محصول	تناژ صادرات	ارزش (میلیون دلار)
۵۰	ابریشم	۲.۲	۰.۰۰
۵۱	پشم	۱۸.۹	۰.۰۸
۵۲	پنبه	۱۰۱.۳	۰.۳۷
۵۳	کتان	۱۳.۶	۰.۰۹
۵۴	رشته‌های سینتتیک یا مصنوعی	۲۶۶۴.۸	۷.۵۴
۵۵	الیاف سینتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۶۷۹۳.۱	۲۱.۳۹
۵۶	آوات نمد و منسوجات بی بافت	۶۸۲۶.۳	۱۰.۳۲
۵۷	فرش و یا سایر کفپوش‌های نساجی	۲۸۹۶۱.۲	۸۹.۳۰
۵۸	پارچه‌های تار و پودباف مخصوص	۹۱۱.۴	۳.۱۵
۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته اندوده و ...	۵۳۹.۲	۱.۴۵
۶۰	پارچه‌های کشباف یا قلاب باف	۱۰۸.۰	۰.۵۵
۶۱	لباس یا متفرعات لباس کشباف یا قلاب باف	۱۶۱۰.۱	۱۰.۳۳
۶۲	لباس و متفرعات لباس غیر کشباف و قلاب باف	۵۵۷۳.۷	۲۶.۷۲
۶۳	سایر البسه	۳۳۵۲۲.۹	۵۵.۱۱
مجموع		۹۷,۶۴۷	۲۲۶

آمار صادرات انواع کفپوش نساجی ایرانی به عراق در سال ۱۴۰۱ (۲۰۲۲ میلادی) به تفکیک کد تعرفه ۴ رقمی

کد تعرفه ۴ رقمی	شرح کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۵۷۰۱	فرش دستباف	۱۱,۵۳۰	۷۲,۷۸۸
۵۷۰۲	فرش ماشینی	۱۸,۹۸۶,۵۳۳	۷۶,۹۳۲,۲۵۰
۵۷۰۴	کفپوش‌های نمدی	۷,۵۸۸,۹۸۱	۵,۴۰۵,۸۹۶
۵۷۰۵	سایر کفپوش‌های ماشینی	۲,۳۷۴,۱۶۴	۶,۸۸۳,۹۶۲
	مجموع صادرات کفپوش ایران به عراق	۲۸,۹۶۱,۲۰۸	۸۹,۳۹۵,۸۹۶

واردات انواع کفپوش به عراق از سراسر جهان به تفکیک کد تعرفه ۴ رقمی بر حسب هزار دلار آمریکا						
کد تعرفه ۴ رقمی	شرح کالا	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
۵۷۰۱	فرش دستباف	۲,۵۵۹	۱,۳۲۱	۸۱۳	۲,۰۸۸	۷۱۰
۵۷۰۲	فرش ماشینی	۲۷۸,۶۸۴	۲۰۵,۹۷۲	۱۴۸,۵۹۳	۱۸۷,۱۷۸	۱۲۶,۲۸۹
۵۷۰۳	موکت تافتینگ، چمن مصنوعی و ...	۵۱,۱۹۲	۵۲,۴۹۲	۴۵,۴۹۸	۷۹,۸۷۸	۹۲,۹۰۸
۵۷۰۴	کفپوش‌های نمدی	۹,۴۳۳	۵,۳۶۰	۵,۹۲۳	۶,۶۶۹	۷۷۱
۵۷۰۵	سایر کفپوش‌های ماشینی	۳۰,۷۶۰	۷۵,۵۳۷	۱۰۷,۷۴۴	۱۱۳,۷۴۶	۱۷۰,۷۳۰
	مجموع واردات انواع کفپوش به عراق	۳۷۲,۶۲۸	۳۴۰,۶۸۲	۳۰۸,۵۷۱	۳۸۹,۵۵۹	۳۹۱,۴۰۸

واردات کل فصل ۵۴ عراق به تفکیک کد تعرفه ۴ رقمی در طول سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲						
کد تعرفه	شرح محصول	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
۵۴۰۷	پارچه‌های تار پودی از نخ‌های فیلامنتی سینتتیک کمتر از ۶۷ دسی تکس	۱۷۳,۷۶۳	۱۵۶,۰۹۴	۱۶۸,۱۰۵	۳۰۳,۶۰۸	۱۶۱,۲۶۲
۵۴۰۱	نخ دوخت از فیلامنت‌های پشراخت تهیه شده یا نشده برای خرده فروشی	۵,۷۸۹	۷,۱۷۸	۷,۹۴۶	۶,۴۱۷	۵,۸۳۱
۵۴۰۴	مونوفیلامنت‌های سینتتیک بیشتر از ۶۷ دسی تکس	۳,۶۹۸	۳,۵۴۳	۴,۳۹۵	۴,۱۸۵	۳,۴۱۵
۵۴۰۲	نخ‌های فیلامنتی یا مونوفیلامنت‌های سینتتیک کمتر از ۶۷ دسی تکس	۵,۷۰۵	۲,۲۸۹	۴,۹۵۴	۶,۳۳۶	۲,۸۸۴
۵۴۰۸	پارچه‌های تار پودی از نخ‌های فیلامنتی مصنوعی کمتر از ۶۷ دسی تکس	۲,۲۳۵	۶۸۹	۵۱۳	۲,۲۲۲	۵۶۳
۵۴۰۶	نخ‌های فیلامنتی پشراخت برای خرده فروشی	۲,۳۷۷	۷۵۷	۹۱	۱۳۴	۴۶
۵۴۰۳	نخ‌های فیلامنتی مصنوعی کمتر از ۶۷ دسی تکس به جز نخ دوخت	۱,۴۵۷	۳۳	۱۳۱	۳۸۹	۱۲
۵۴۰۵	مونوفیلامنت‌های مصنوعی بیشتر از ۶۷ دسی تکس	۱	۳	۶۳	۱	
	مجموع واردات فصل ۵۴	۱۹۵,۰۲۵	۱۷۰,۵۸۶	۱۸۶,۱۹۸	۳۲۳,۲۹۲	۱۷۴,۰۱۳

برطرف می‌کند. در تحقیقات اخیر، در راستای تحلیل بازار نساجی کشور عراق، پوشاک در جایگاه اول واردات این کشور قرار دارند. به طور مثال در سال ۲۰۲۱، میزان واردات پوشاک کشپاف، غیر کشپاف و پوشاک آماده، به ترتیب ۲۸/۵ درصد، ۱۹/۴ درصد و ۱۲/۳ درصد از کل واردات نساجی که ارزشی معادل ۲ میلیارد دلار داشت، را تشکیل دادند. مطرح‌ترین برندهای مصرفی در کشور عراق، به ترتیب عبارتند از: Louis Vuitton، Prada،

عراق وارد شده‌اند.

در سال ۲۰۲۱، عراق بزرگ‌ترین واردکننده آرد گندم (۴۸۸ میلیون دلار) در جهان بود.

وضعیت نیروی کار و اشتغال در عراق

طبق داده‌های بانک جهانی، جمعیت کل شاغلان عراق در سال ۲۰۲۲ با ۴/۷ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۲۱ از ۱۰/۶۸ میلیون نفر به ۱۱/۱۸ میلیون نفر رسیده است. این آمار نشان می‌دهد که حدود ۲۵ درصد از کل جمعیت عراق شاغل بوده و از این جمعیت بیشترین نسبت یعنی ۵۹ درصد در حوزه خدمات، ۲۱ درصد در حوزه کشاورزی مشغول به فعالیت می‌باشند.

*واردات و صادرات جهانی اقلام منتخب

صنایع نساجی عراق

در جداول موجود آمار واردات و صادرات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک عراق در سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ نشان داده شده است. عراق صادرات قابل ملاحظه‌ای در زمینه منسوجات و پوشاک نداشته و عمدتاً واردکننده منسوجات و پوشاک مصرف داخل خود بوده است.

به‌طوری‌که ملاحظه می‌شود در سال ۲۰۲۲ تنها ۲ میلیون دلار صادرات در این حوزه انجام شده (در مقایسه با صادرات ۵۶۰ میلیون دلاری ایران و یا ۳۵ میلیارد دلاری ترکیه) و حدود ۲/۸ میلیارد دلار واردات اقلام مذکور در سال ۲۰۲۲ به کشور عراق صورت پذیرفته است. بیشترین اقلام وارداتی مربوط به البسه کشپاف و غیر کشپاف و پس از آن کفپوش‌های نساجی بوده است.

*مروری بر وضعیت حوزه پوشاک عراق

عراق در زمینه پوشاک، تولید داخلی ندارد و تمام نیاز پوشاک خود، اعم از پوشاک کشپاف، غیر کشپاف و کالاهای آماده را از طریق واردات،

تولید اصلی، ماشین آلات کشفایی نیز دارد که طبق ادعای سایت Dony Garment صادرات خوبی نیز داشته و عمدتاً اهداف صادراتی این کمپانی، کشورهای آسیایی از جمله کره جنوبی، چین، تایوان، ژاپن و سایر کشورهای جنوب شرقی جهان هستند. در ادامه به درآمد صنعت پوشاک عراق در سال ۲۰۲۳ براساس داده‌های سایت STATISTA پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است که ۹۹ درصد بازار پوشاک عراق به کالاهای غیرلوکس مرتبط می‌شود و در ۵ سال اخیر، میزان خرید آنلاین در عراق افزایش یافته ولی همچنان ۹۰ درصد خریدها به صورت حضوری صورت می‌گیرد.

*مراودات عراق در حوزه کف پوش‌های

ماشینی با ایران و سایر کشورها

کشور ایران بسیاری از نیازهای اولیه مانند خوراک، پوشاک و مواردی از جمله فرش و قالیچه عراق را تأمین می‌نماید. فرش‌های ایرانی در بازارهای عراقی خصوصاً در ابعاد قالیچه و سجاده فروش خوبی دارند و به عبارتی این بازارها محل فروش بسیاری از کالاهای ایرانی هستند چراکه ژاثرانی که به کشور عراق سفر می‌کنند از طرفداران اصلی سجاده‌های ماشینی تولیدشده در ایران هستند. البته کشور چین هم در سال‌های اخیر از این بازار بهره برده و صادرات قالی و قالیچه خود به عراق را افزایش داده است.

مجموع واردات کلیه اقلام عراق از ایران در سال ۲۰۲۲ برابر ۱۰/۲۳ میلیارد دلار آمریکا بوده حدود نیمی از این رقم مربوط به صادرات گاز طبیعی مایع شده از ایران به عراق بوده و این درحالیست که تنها ۲۲۶ میلیون دلار (۲۲/۱ درصد از کل اقلام وارداتی از ایران) مربوط به واردات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک عراق از ایران بوده است. مجموعاً حدود ۹۸ هزار تن اقلام نساجی و پوشاک ایران به ارزش ۲۲۶ میلیون دلار که بالغ بر ۴۰ درصد از صادرات کل منسوجات و

ایران با میزان صادرات بسیار نزدیک به هم (هر دو دارای ارزش در حدود ۴۰ میلیون دلار)، در جایگاه دوم صادرات منسوجات آماده به عراق قرار داشتند.

در سال ۲۰۲۲ اما میزان صادرات ایران نسبت به سالهای قبل، کاهش ۶۰ درصدی را تجربه کرد.

در این راستا، ترکیه و چین تغییرات قابل توجهی در میزان صادرات خود به عراق نداشتند اما کشور هند به یکباره صادرات این کالا را به عراق در سال ۲۰۲۲ افزود. میزان صادرات پوشاک ایران به کشور عراق، بسیار کاهش یافته است و دلایل آن را به چندین مسأله مرتبط می‌دانند:

- ۱- بازاریابی مناسب و انتخاب بازار هدف مناسب
- ۲- فراهم کردن مشتریان جدید
- ۳- اخذ مجوز صادرات
- ۴- مسائل حمل و نقل
- ۵- تأمین مالی مناسب

در این بین، کشور بنگلادش در تلاش است روابط تجاری خود با کشور عراق در صنعت نساجی قوی‌تر کند و همچنین انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان پوشاک بنگلادش، ادعا کرده است که برخی پوشاک‌های بنگلادشی موجود در کشور عراق، صادرات مجدد از ترکیه هستند.

با توجه به اقدامات صورت گرفته توسط این انجمن پیش‌بینی می‌شود که میزان واردات پوشاک از بنگلادش در کشور عراق در سالهای آتی افزایش پیدا کند.

اواخر سال ۱۴۰۱، خبرگزاری تسنیم گزارشی از وضعیت بخش پوشاک عراق تهیه کرد که در آن به برنامه کشور عراق برای رسیدن به خودکفایی در زمینه تولید پوشاک و شروع تولید داخلی پوشاک در عراق پرداخته شده بود.

عراق در حال حاضر بخش تولید پوشاک ندارد و تنها یک شرکت عراقی به نام Nahar Spinning Mill در کنار تولید نخ به عنوان

Saint Laurent و Balenciaga، Moncler هستند و اغلب برندهای ایتالیایی و فرانسوی مورد مصرف است.

میزان واردات پوشاک کشفاف و سایر منسوجات آماده در طی این ۵ سال، اندکی کاهش یافته است. اما واردات پوشاک غیر کشفاف رشد ۵ درصدی داشته است.

در واردات پوشاک کشفاف، غیر کشفاف و آماده، سهم ۴ کشور اصلی صادرکننده به عراق در ۵ سال اخیر به ترتیب در شکل‌های ۱، ۲ و ۳ دیده می‌شود.

عمده واردات پوشاک کشفاف عراق از کشورهای چین و ترکیه است که پس از سال ۲۰۱۹، چین از ترکیه پیشی گرفته است و همچنان با سهمی ۶۰ درصدی در صدر صادرات پوشاک کشفاف به عراق است. ایران تا سال ۲۰۲۱ بین ۴ صادرکننده اول پوشاک به عراق قرار داشت و در شروع سال ۲۰۲۲ نیز حدوداً ۲ میلیون دلار صادرات به عراق از طرف ایران صورت گرفته است. اما پس از آن هیچگونه تجارت پوشاک کشفافی بین این دو کشور صورت نگرفته است.

کشورهای چین و ترکیه در صادرات پوشاک غیر کشفاف به عراق بازهم جایگاه‌های اول و دوم را دارند و روی هم رفته ۹۰ درصد واردات عراق از این کشورها تأمین می‌شود.

نکته قابل توجه، میزان واردات این پوشاک از ایران است که همانند پوشاک کشفاف، ایران تا سال ۲۰۲۱، در بین ۴ صادرکننده اول به کشور عراق قرار داشت (با حدوداً ۲۰ میلیون دلار صادرات) در سال ۲۰۲۱ میزان صادرات ایران به عراق حدوداً ۴۰ میلیون دلار ارزش داشت و صادرات این کالا به عراق در سال ۲۰۲۲ کاهش شدید ۸۰ درصدی را تجربه کرد و واردات این کالا از ایران حدوداً ۸ میلیون دلار گزارش شد.

در خصوص پوشاک آماده نیز، کشور چین به تنهایی حدوداً ۷۰ الی ۸۰ درصد سهم صادرات به عراق را در اختیار دارد و پس از آن ترکیه و

واردات کل فصل ۵۵ مربوط به الیاف سینتتیک یا مصنوعی غیر یکسره عراق طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲

کد تعرفه	شرح محصول	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
۵۵۱۶	پارچه‌های تار و پودباف از الیاف استیپل مصنوعی	۱۰۲,۶۵۸	۱۰۴,۲۱۵	۱۱۱,۱۱۲	۱۱۴,۳۴۷	۱۲۳,۱۵۸
۵۵۱۵	پارچه‌های تار و پودباف از مخلوط الیاف استیپل بشر ساخت یا سهم غالب الیاف استیپل سینتتیک	۱۷,۶۴۰	۱۳,۱۲۰	۱۹,۱۴۷	۲۳,۴۱۷	۱۹,۷۱۳
۵۵۱۲	پارچه‌های تار و پودباف متشکل از الیاف استیپل سینتتیک بیش از ۸۵ درصد	۵,۸۲۰	۴,۷۵۰	۲,۷۱۳	۵,۰۱۹	۳,۷۶۳
۵۵۰۹	نخ از الیاف استیپل سینتتیک به جز نخ دوخت	۲۰,۴۶۱	۳,۳۵۵	۸,۵۹۱	۸,۰۵۳	۱,۳۹۲
۵۵۱۴	پارچه‌های تار و پودباف متشکل از الیاف استیپل سینتتیک اما کمتر از ۸۵ درصد	۱۶,۰۲۰	۵,۸۹۲	۴,۲۶۰	۳,۲۰۰	۹۲۱
۵۵۰۳	الیاف استیپل سینتتیک کارد و شانه نشده	۸,۱۴۷	۹,۹۶۳	۱۰,۹۰۳	۱۱,۵۲۸	۹۱۵
۵۵۰۸	نخ دوخت از الیاف استیپل بشرساخت، آماده شده یا نشده برای خرده فروشی	۱,۳۱۹	۹۱۰	۵۱۹	۹۳۳	۸۵۸
۵۵۱۳	پارچه‌های تار و پودباف متشکل از الیاف استیپل سینتتیک اما کمتر از ۸۵ درصد	۴,۲۶۹	۳,۸۰۹	۳,۹۵۲	۴,۲۵۲	۵۵۸
۵۵۰۶	الیاف استیپل سینتتیک آماده شده برای ریسندگی	۱۱۵	۸۱	۸۱	۱۲۰	۲۴۴
۵۵۱۱	نخ از الیاف استیپل بشرساخت به جز نخ دوخت آماده شده برای خرده فروشی	۷۵۱	۱۷۶	۱۳۳	۶۴	۱۸۴
۵۵۰۲	دسته الیاف از رشته‌های مصنوعی	۱,۶۸۴		۶۹۶	۴,۰۲۷	۱۰۹
۵۵۱۰	نخ از الیاف استیپل مصنوعی جز نخ دوخت	۱۶۶	۲۰۱	۱۱	۱۳	۶۶
۵۵۰۵	ضایعات الیاف استیپل بشرساخت	۳۸	۱۶۷	۳۱	۷۰	۳۸
۵۵۰۱	دسته الیاف از رشته‌های سینتتیک	۸,۷۴۳	۶,۱۹۹	۱,۱۵۲	۲۰۲	۲
۵۵۰۴	الیاف مصنوعی غیر یکسره، حلاجی نشده و شانه نزده	۱۶۶	۳۱	۷۱۸	۴۸	
۵۵۰۷	الیاف مصنوعی غیر یکسره، حلاجی شده شانه زده یا پنجه دیگری عمل آوری شده برای ریسندگی	۸۲			۵۰۶	
	مجموع واردات فصل ۵۵	۱۸۷,۹۷۹	۱۵۲,۸۶۹	۱۶۴,۰۱۹	۱۷۵,۷۹۹	۱۵۱,۹۲۱

پوشاک ایران در این سال را تشکیل می‌دهد؛ به کشور عراق صادر شده است.

پردرآمدترین حوزه در زمینه اقلام صادراتی ایران به عراق، حوزه صادرات فرش‌های دستباف و کفپوش‌های ماشینی با ارزش حدود ۹۰ میلیون دلار بوده است.

این کفپوش‌ها به ترتیب از گمرکات مهران، یزد، مشهد، باشماق، بازارچه کیله سردشت، کرمانشاه و ... به کشور عراق صادر شده‌اند. فرش‌های ماشینی با کد تعرفه ۴ رقمی ۵۷۰۲ با ارزش‌ترین اقلام صادراتی ایران به عراق در میان کل کفپوش‌های صادراتی ایران به عراق بوده‌اند.

در سال ۲۰۲۲ مجموعاً ۳۹۱ میلیون دلار فرش و کفپوش به این کشور صادر شده که ایران تنها دارای سهم ۲۳ درصدی از بازار فرش ماشینی و دستباف کشور عراق در سال ۲۰۲۲ بوده است.

مراودات عراق با ایران و سایر کشورها در حوزه الیاف مصنوعی و نخ فیلامنت و کالاهای نساجی تهیه شده از این اقلام

در زمینه تولیدات مربوط به فصل ۵۴ (فیلامنت‌های بشرساخت و نخ‌ها و پارچه‌های تهیه شده از این فیلامنت‌ها) کشور عراق صادرات بخصوصی نداشته اما واردات قابل ملاحظه‌ای بصورت میانگین سالانه بالغ بر ۲۰۰ میلیون دلار طی ۵ سال اخیر داشته است. بیشترین واردات در این بخش مربوط به واردات پارچه‌های تار و پودباف تهیه شده از فیلامنت‌های سینتتیک (بویژه پلی‌استر) تحت ردیف تعرفه ۵۴۰۷ بوده است که پتانسیلی بالغ بر ۹۰ درصد واردات اقلام زیر مجموعه فصل ۵۴ به عراق را به خود اختصاص داده است.

بنظر می‌رسد این حجم بالای واردات ردیف تعرفه ۵۴۰۷ که بخش عمده آن (بیش از ۵۰ درصد) با کد تعرفه ۵۴۰۷۵۲۰۰ پارچه‌های تار و پودباف تهیه شده از نخ فیلامنت پلی‌استر

تکسچره شده و رنگرزی شده می‌باشد؛ مربوط به واردات پارچه چادر مشکی بوده که بازار خوبی در بین زائران عتبات کشور عراق دارد. با توجه به در دسترس نبودن آمار واردات کشور عراق به تفکیک کشورهای مبدأ واردات از آمار صادرات کشورهای صادرکننده این اقلام به عراق استفاده گردید.

طبق آمار، بزرگ‌ترین صادرکنندگان پارچه‌های تار و پودی فیلامنت در جهان کشورهای چین، چین تایپه، کره جنوبی، ایتالیا و ترکیه بوده‌اند.

چین با سهم حدوداً ۷۸ درصدی (بالغ بر ۱۲۵ میلیون دلار صادرات این نوع پارچه‌ها به عراق)، بزرگ‌ترین تأمین کننده کشور عراق در این حوزه بوده است.

ایران نیز از مجموع ۱۷/۷۵ میلیون دلار صادرات پارچه‌های تار و پودی فیلامنت ردیف تعرفه

۵۴۰۷ حدود ۶/۵ میلیون دلار را در سال ۲۰۲۲ (۱۴۰۱) به عراق صادر کرده است.

در زمینه تولیدات مربوط به فصل ۵۵ کتاب مقررات صادرات و واردات به عبارتی الیاف استیپل بشرساخت و نخ‌ها و پارچه‌های تهیه شده از این الیاف، در سال ۲۰۲۲ مجموعاً ۱۵۲ میلیون دلار واردات صورت پذیرفته که پارچه‌های تار و پودباف از الیاف استیپل بشر ساخت با کد تعرفه ۴ رقمی ۵۵۱۶ بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند.

لازم به یادآوری است که در این زمینه کشور عراق صادرات بخصوصی نداشته صرفاً واردکننده این نوع پارچه‌ها می‌باشد. همچنین با بررسی آمار صادرات اقلام منتخب صنایع نساجی و پوشاک ایران به عراق، مشخص شد که ایران سهمی از میزان صادرات این نوع پارچه‌ها به عراق نداشته است.